

FEITEN

Het kleine dorp rond de huidige place Antoine Ernst voor de kerk, breidt zich snel uit. Vooral wanneer op 28 augustus 1630 een wekelijkse markt wordt ingevoerd, die één van de grootste in de streek tussen de Vesder en de Maas zal worden. Economisch gezien geniet het dorp een gunstige ligging: het zuiden gekenmerkt met zijn weilanden en het vette vee (*bestial gras*) en de goede boter (*bon boeurs*) en het noorden met landbouw en de granen. Deze ontwikkeling zal de mensen van Aubel aanzetten nieuwe pleinen aan te leggen groot genoeg voor winkels, auberges en marskramers. Verschillende fraaie huizen in het centrum van Aubel getuigen van de rijkdom van het plaatsje in de 18^e eeuw. Bijzonder zijn de gevels versierd met oude winkelborden 'Aux Trois Rois', 'Au Blans Cheval', 'Au St Esprit', 'Au Soleil d'Ors', 'A l'Empereur', antieke auberges van vervlogen tijden.

Aubel is verder bekend om zijn streekproducten: kaas, stroop, cider en bier. Deze worden verhandeld op de plaatselijke markt op dinsdag- en zondagochtend. Het scheen een markt van streekproducten te zijn: Luikse stroop, Aubeler kaas, cider, trip (balkenbrij), ham en andere fijne vleeswaren, waaronder het plaatselijke 'lev' gos'

(hoofdk kaas). De eerste markt vond, zoals gezegd, plaats in 1630 als graan- en zuivelhandel voor de streek van Herve. Vanaf deze datum kreeg dit pretentieloze dorpje de toestemming om wekelijks een schapen- en rundermarkt te houden, ook wel Hubertusmarkt genoemd, en mede daardoor is het commercieel belang pijlsnel toegenomen. Dit privilege was voor bepaalde vooraanstaande personen zelfs een ware goudmijn. De talrijke luisterrijke en bekoorlijke 18^e eeuwse gebouwen in Lodewijk XIV-stijl zijn daar stille getuigen van.

De taalgrens volgt in België de provinciegrenzen behalve in Brabant. Zij loopt onderlangs Brussel. De deelname van Franstalige partijen in Halle-Vilvoorde, met bekende Brusselse lijsttrekkers, werkt de verfransing van het gebied in de hand. Door suburbanisatie vestigen zich steeds meer Franstaligen uit Brussel in het Vlaamse gebied daaromheen. In de zes faciliteitengemeenten van de Brusselse Rand, hier mede aangetrokken door de mogelijkheid bepaalde gemeentelijke diensten in het Frans te kunnen verkrijgen, vormen zij inmiddels naar schatting de helft of zelfs een ruime meerderheid van de bevolking. De Franstaligen maken dankbaar gebruik van de mogelijkheid op de vertrouwde Franstalige partijen en kandidaten uit Brussel te stemmen. Men wilde tot splitsing

komen van het gewest Brussel-Halle-Vilvoorde, dan zou dit gewest definitief afgescheiden zijn van Waals-Brabant en opgaan in Vlaams-Brabant. Ter compensatie zouden de zes faciliteitengemeenten van de Brusselse Rand opgaan in Wallonië. Dit zijn de gemeenten: Wezembeek-Oppem, Kraainem, Drogenbos en Linkebeek, Sint-Genesius-Rode en Wemmel. Er werd gepleit voor wijziging van de taalgrens door de uitbreiding van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met enkele of alle faciliteitengemeenten. Deze oplossing wordt door bijna alle Franstalige partijen voorgestaan, maar door Vlaamse politici als volstrekt uitgesloten beschouwd.

Ergens in België moest deze overheveling worden vereffend. Het meest logische was om uit te kijken naar een uithoek van het land. Deze keuze viel op Aubel dat al van ouds behoorde tot de Landen van Overmaas, het Land van Dalhem. Na hevige strijd werd Aubel bij Voeren gevoegd en werd de bestuurstaal Nederlands, eveneens de kerktaal en de schooltaal, zij het met enige faciliteiten voor Franstaligen. De taalgrens werd verschoven ten gunste van de Vlamingen.

Aubel behoorde tot het graafschap Dalhem.

Dalhem was, met 's-Gravenvoeren, de kern van het kleine Land van Dalhem oorspronkelijk Voeren

geheten, voordat het grafelijke domicilie naar de burcht van Dalhem werd verplaatst. Het werd naar analogie met 's-Gravenvoeren ook wel 's-Gravendal(hem) genoemd. Tot het Dalhem behoorden: Dalhem, Bolbeek (Bombaye), Weerst (Warsage), Beerne (Berneau), Moelingen, 's-Gravenvoeren, St.-Martensvoeren, Noorbeek, Mheer, Oost, Cadier, Richelle, Feneur, Trembleur, Neufchâteau, Housse, Cheratte, Mortier, Julémont en Olne.

Onderdeel van de Landen van Overmaas. De Landen van Overmaas of Landen van Overmaze is de gezamenlijke historische benaming voor enkele gebieden die onder het Ancien Régime tot het hertogdom Brabant behoorden, en die ten oosten van het voormalige Prinsbisdom Luik lagen, dus aan gene zijde van de Maas, op en vanaf de rechteroever bij Maastricht en Luik. De benaming 'Overmaas' ontleenden deze gebieden aan hun unie met het hertogdom Brabant, waarmee ze niet rechtstreeks verbonden waren en dat de gebieden vanuit zijn Brussels perspectief als Outre Meuse of Overmaas betitelde. Het graafschap Dalhem komt reeds in 1244 bij Brabant, waarna het achtereenvolgens Bourgondisch, Spaans en Oostenrijks wordt.

Er werd gezegd dat de Landen van Overmaas van oudsher bij Nederlandstalig België hoorden en het

daarom terecht was dat Aubel werd overgeheveld naar het Vlaamse Voeren.

Platdietse streek ligt in het noordoosten van de Belgische provincie Luik. Zij grenst in het westen aan de van oudsher Limburgs-sprekende, thans officieel Nederlandstalige taalgrensgemeente Voeren, waar een groot deel van de autochtone bewoners echter verfranst of Franstalig is. In het noorden grenst zij aan Nederlands Limburg en in het oosten aan het Duitstalige kanton Eupen. Deze nu officieel Franstalige, maar van oudsher Limburgs-sprekende streek bestaat uit tenminste negen plaatsen. We geven hier gemakshalve de Nederlandse spelling, tussen haakjes gevolgd door de thans officiële Franse en/of Duitse: Balen (Baelen), Membach, Gemmenich, Homburg (Hombourg), Montzen, Moresnet, Sippenaken (Sippenaeken), Welkenraat (Welkenraedt) en Hendrikkapelle (oorspronkelijk: Hendrikskapelle) (Henri-Chapelle).

Soms wordt ook Aubel en het oosten van Voeren daarbij gerekend. Het stadje Limburg, hoofdstad van het oude hertogdom Limburg, heeft er vroeger ook bij gehoord. Deze plaatsen zijn echter al langer verfranst.

Aan het begin van de 20^e eeuw preekte de deken in Aubel in het Nederlands, in het buurdorpje Saint Jean Sart in het Frans en in het gehucht La Clouse

in het Duits. In La Clouse spraken de mensen Limburgs, in Saint Jean Sart Waals. De gemeente kwam bij de vastlegging van de taalgrens in 1962 in het Franse taalgebied terecht. Enkele oudere inwoners van Aubel spreken nog steeds het oorspronkelijke dialect, werden Limbourgeois genoemd en naar deze mensen was Dustan opzoek.

HET VERHAAL

1.

Hij keek door zijn raam van de Segneurie naar de zee van het Nauw van Calais. Hij had 'cultural anthropology' gestudeerd in Londen. Culturele antropologie (ook volkenkunde, etnologie, sociale antropologie of sociaal-culturele antropologie genoemd) kunnen we omschrijven als: de wetenschap die het sociale gedrag, de economische structuur en de religie van volken en bevolkingsgroepen bestudeert. Het is een van de vier onderdelen van de antropologie.

Tegenwoordig is de culturele antropologie veel meer dan de bestudering van 'andersheid'. Ook de eigen cultuur kan bestudeerd worden en 'exotische' culturen zijn in de eigen omgeving

aanwezig en hebben zich daarmee in meerdere of minder mate vermengd. De hedendaagse culturele antropologie bestudeert veelal de interactie tussen deze culturen, alsook de taal-, cultuur-, sociale en economische problemen die daarbij kunnen ontstaan. Culturele antropologie beslist zelf niet hoe het moet, maar kan wel nuttige, waardevolle inzichten verschaffen in hoe men binnen een bepaalde cultuur omgaat met een specifiek probleem, waar dat raakvlakken heeft met de omringende culturen, en hoe daartussen gecommuniceerd zou kunnen worden: cultuurbegrip, -verduidelijking, -vertaling, en bemiddeling.

Hij zat zich thuis te vervelen en op een houtje te bijten. Thuis was voor hem het Kanaaleiland Sark. Klein zijn, maar toch opvallend. Met amper 10km² was Sark tot voor kort de laatste feodale staat in Europa. Het eiland Sark is een van de Kanaaleilanden, liggend voor de Franse kust van Normandië. Het behoort tot het autonome baljuwschap (Engels: bailiwick) van Guernsey, een Brits Kroonbezit, maar heeft een eigen regeringsvorm en eigen bestuur. De Franse naam voor het eiland is Sercq, in het oude Sercquiais-Frans Sèr.

Sark is een rustig eiland waar gemotoriseerd vervoer verboden is. De lokale bevolking omzeilt

dit verbod door hun landbouwtractoren te gebruiken als transportmiddel. Verder worden de fiets en paard en wagen gebruikt. Het eiland heeft een bevolking van rond de 600 inwoners. De economie is gebaseerd op het toerisme en de landbouw. Toeristen zijn voor een groot deel dagjesmensen die vanaf het vasteland of Guernsey komen. Het eiland beschikt over een aantal hotels en is vooral in trek bij wandelaars.

Bezienswaardigheden zijn La Coupée, een smalle weg met aan beide zijden een afgrond en de tuin van de Seigneurie (de ambtswoning van de leider van Sark). De grotten onder het eiland die vanaf zee bereikbaar zijn, worden gebruikt voor grotduiken. Elk jaar wordt in de zomer het Sark Folk Festival gehouden.

Nadat St. Magloire er in de 6^e eeuw zijn hoofdkwartier had gevestigd en een klooster had gesticht, bleef Sark eeuwenlang uitsluitend bewoond door monniken. In 1565 verleent koningin Elizabeth I aan Helier de Carteret het recht om Sark te besturen, op voorwaarde dat hij er een kolonie met veertig inwoners sticht. Helier wordt zo de eerste heer van Sark. Hij laat veertig families overkomen uit Jersey, verdeelt het land in veertig 'leenroerigheden' of 'tenements' en wijst ze toe aan de families, op voorwaarde dat er op elk stuk grond een huis wordt gebouwd en

onderhouden. De helft van de huidige bevolking stamt nog af van de families die het eiland ruim 400 jaar geleden koloniseerden. Sommige boerderijen op de 'tenements' functioneren nog steeds. Er worden vooral koeien en paarden gehouden.

De veertig 'leenroerigheden' hebben aan het hoofd nog altijd een 'Seigneur' staan, een erfelijke functie. Sark heeft een eigen parlement, de 'Court of Cief Pleas', en is tenslotte de kleinste onafhankelijke staat van het Britse gemenebest.

Op het eiland beweegt men zich per fiets, te voet of per koets. Het eiland is makkelijk in één dag te verkennen. Het openbare leven op Sark speelt zich vooral op de Avenue af, met zijn Tea Rooms en souvenirwinkels.

De vervallen schachttorens van de voormalige zilvermijn zijn de stille getuigen van de korte en helaas weinig succesvolle 'zilverkoorts' die in de 19e eeuw Sark in zijn greep hield. De mijnen moesten worden gesloten omdat er water binnensijpelde. De zilvermijn, nabij Port Gorey, bleek minder op te leveren dan aanvankelijk werd verondersteld. Hij werd dan ook gesloten en de mijnwerkers voeren weer terug naar Zuid-Engeland.

Zo'n 400 m ten noordwesten van de kleine concentratie wegen bevindt zich de huidige

Segneurie, op het landgoed La Perronerie. Daar waar Dustan geboren was. Toen Susanne le Pelley in 1730 (de eerste) Dame werd, verkoos ze hier te blijven wonen in plaats van naar Le Manoir te verhuizen. Het centrale deel van de huidige Seigneurie dateert uit 1675. Halverwege de 18^e eeuw werd deze uitgebreid met een wat kleiner, ernaast gelegen huis. W.T. Collings, Seigneur van 1853 tot 1882, liet de uitkijkpost toevoegen om boodschappen naar Guernsey te kunnen seinen. *Kanaaleilanden / Karin Evers. Dominicus, Gottmer & Becht, Haarlem (2009).* *Normandië west / Kristien Cannoot. Michelin. Lannoo, Tielt (2007).*

Hij ging nog wel eens naar Guernsey, naar zijn vroegere vrienden maar het waren zijn vrienden niet meer. Hij had gestudeerd, zijn vrienden niet. Dat schiep een afstand. Guernsey is 65 km² groot en heeft de vorm van een rechthoekige driehoek, met de zuid- en oostkust als rechthoekszijden en de westkust als schuine zijde. De imposante ingesneden rotskust in het zuiden maakt over de rest van de kustlijn plaats voor een zandstrook met her en der inhammen. Op het gunstig gelegen zuidstuk wordt aan bloementeel in akkerbouw gedaan: in de lente vormt dit deel een weelderig en kleurrijk bloemenparadijs.

Streng en zachtmoedig, twee woorden die met een beetje fantasie het landschap van Guernsey typeren. 'Streng' is de grillige zuidkust, waar steile kliffen oplopen tot 80m hoogte. Zacht(moedig) is een passend predicaat voor de zachtglooiende valleien in het binnenland, met lommerrijke weggetjes, glinsterende beekjes en kleurige bloemen. Een vijfde deel van Guernsey's cultuurgrond is met kassen overdekt. Het merendeel is bestemd voor de bloementeel. De bloemen (rozen, tulpen, narcissen, anjers, chrysanten, fresia's, irissen, orchideeën, gladiolen en anemonen) die 's ochtends verkocht worden in Covent Garden in Londen, zijn 's nachts vanuit Guernsey overgevlogen.

Wie Guernsey per boot nadert, krijgt al bij het binnenvaren van de haven van St-Peter Port een eerste indruk van de hoofdstad van het eiland, die terrasvormig tegen de steile rots genesteld ligt. Trappen en smalle steegjes, vaak geplaveid met kinderkopjes, ontsluiten de verschillende niveaus van deze havenstad. Voor wie komt aanvliegen, lijkt het hele eiland bezaaid met ongelooflijk veel kassen maar ook de smalle weggetjes en uitgestrekte velden springen in het oog.